

KAKO SE
ZAŠTITITI
— OD —
GLOBALNIH
EKONOMSKIH
TURBULENCIJA

standardprva

Kako se zaštititi od globalnih ekonomskih turbulencija

Ovaj dokument (booklet) namijenjen klijentima **StandardPrva** korporacije i svim korisnicima njenih usluga, sa fokusom na privatne i institucionalne investitore iz Zapadnog Balkana. Booklet je pisan u analitičkom, profesionalnom i nesenacionalnom tonu, te obrađuje osnovne informacije dostupne autorima ove publikacije koje su imali na dan 28. februar 2026. godine, kao ključnog momenta kada je na Bliskom Istom počeo rat između SAD i Izraela sa jedne strane i Irana sa druge strane.

Ključne poruke bookleta:

- Globalno okruženje za 2026. karakterišu **umjeren, ali „krhak“ rast**, dezinflacija koja napreduje nejednako i osjetljivost tržišta na iznenadne šokove (geopolitika, energija, logistika, finansijska stabilnost).
- Energetski „čepovi“ (npr. **Hormuški moreuz**) ostaju ključni multiplicator rizika: kroz njega prolazi oko **20 miliona barela nafte dnevno** (oko petine globalne potrošnje tečnih ugljikovodika) i približno **petina globalne LNG trgovine**.
- Finansijski rizici su pojačani visokim **vrednovanjima rizične aktive**, rastućim značajem nebankarskih posrednika i mogućnošću korelisanih korekcija cijena.
- Za investitore u Evropi i na Zapadnom Balkanu, najvažniji transmisijski kanali su: **energija i inflacija, kamatne stope i refinansiranje duga, izvozna potražnja EU i troškovi logistike**.
- Booklet daje **okvir strategija po klasama aktive, tri model portfelja** (konzervativni, balansirani, oportunistički) sa alokacijama i „*stress-test*“ scenarijima, te **operative alate**: taktike likvidnosti i duga, due-diligence kontrolne liste, plan komunikacije s klijentima.

Istraživački okvir i ključni nalazi

Treba imati u vidu da je **StandardPrva** koristila usluge Advokatske kancelarije Stevanović i njenog Odjeljenja za privredu, kako bi pripremila ovaj booklet za klijente. U pripremi okvira i brojčanih pretpostavki, prioritetno su korišteni autoritativni izvori i monitori globalne i evropske ekonomije, te prvenstveno informacije koje su nam bile dostupne na dan 28. februar 2026. godine i to:

- Međunarodni monetarni fond: projekcije globalnog rasta, inflacije i svjetske trgovine (WEO Update, januar 2026) i „growth-at-risk“ okvir finansijske stabilnosti (GFSR, oktobar 2025).
- Međunarodna agencija za energiju i U.S. Energy Information Administration: kvantifikacija rizika energetske tokova kroz Hormuz (nafta i LNG) i kontekst tržišta nafte.
- Banka za međunarodna poravnanja i Evropska centralna banka: ocjena ranjivosti tržišta (vrednovanja, volatilnost, nebankarski sektor, suvereni dug), te aktuelne ECB kamatne stope.
- Konferencija UN o trgovini i razvoju: volatilnost pomorskog transporta, preusmjeravanje ruta i osjetljivost „morskih prolaza“ (chokepoints).
- Evropska banka za obnovu i razvoj i Svjetska banka: regionalni makro kontekst i osjetljivosti ekonomija Zapadnog Balkana (rast, fiskalni pritisci, zavisnost od EU potražnje).
- Za operativno upravljanje likvidnošću i rizikom (posebno relevantno institucionalnim investitorima i upravljačima fondova): European Securities and Markets Authority i International Organization of Securities Commissions smjernice o alatima upravljanja likvidnošću i stres testiranju likvidnosti.
- Za due diligence, AML/KYC i sankcioni rizik: Financial Action Task Force standardi i risk-based pristup (RBA).

Napomena o aktuelnosti: događaji i primjeri u bookletu tretiraju se kao **studije slučaja i transmisijski kanali** (npr. geopolitička eskalacija i naftni rizik), uz naglasak na investicionu disciplinu, **a ne na dnevno-političke interpretacije**. Tržišta energenata u februaru 2026. već pokazuju rast „geopolitičke premije“ u cijeni nafte u kontekstu tenzija i vojnih udara u regionu Persijskog zaliva, što služi kao ilustracija načina na koji rizik ulazi u cijene.

Uvodna riječ koautora publikacije Miloša Stevanovića

Živimo u vremenu u kojem se globalne ekonomske promjene ne dešavaju postepeno – **već naglo**. Tržišta reaguju u sekundama, kapital se seli brže nego ikada, a političke odluke u jednom dijelu svijeta proizvode posljedice na drugom kontinentu već narednog dana.

Inflacija, geopolitičke napetosti, poremećaji u lancima snabdijevanja, energetske krize, promjene kamatnih stopa i digitalna transformacija finansijskih sistema – sve su to faktori koji oblikuju novu realnost poslovanja.

U takvom okruženju, pitanje više nije **da li će doći do turbulencija**, već **kada i koliko snažno će nas pogoditi**.

Ovaj booklet nije napisan iz teorijske perspektive. On je rezultat praktičnog rada sa klijentima iz različitih zemalja, rada na međunarodnim projektima, savjetovanja investitora, kompanija i preduzetnika koji svakodnevno donose odluke pod pritiskom neizvjesnosti.

Cilj ove publikacije je jednostavan, ali ozbiljan:

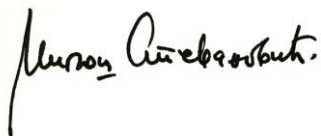
- da pomogne pojedincima i kompanijama da razumiju širu sliku;
- da prepoznaju rane signale promjena;
- da diversifikuju rizike;
- i da od krize naprave priliku.

Globalne turbulencije nisu samo prijetnja. One su **test strukture**, vizije i discipline. Oni koji imaju sistem – opstaju. Oni koji imaju strategiju – rastu.

Zaštita od ekonomskih potresa ne znači povlačenje. Ona znači pametno pozicioniranje, pravnu i finansijsku sigurnost, diverzifikaciju imovine i dugoročno planiranje.

U svijetu koji postaje sve nestabilniji, stabilnost postaje najvredniji kapital.

Nadam se da će vam ovaj booklet poslužiti kao kompas u vremenu kada se horizont često zamagluje. Posebno naglašavam stranu 9. i nadalje koje se bave pitanjem Zapadnom Balkana i globalnih tokova.

Miloš Stevanović, advokat

Pregled globalne ekonomije u 2026.

Globalna ekonomija ulazi u 2026. sa umjereno otpornim rastom, ali i sa nizom strukturnih i cikličnih ranjivosti: geopolitika i „geoekonomija“, energija, promjene u trgovinskim pravilima, te potencijalni iznenadni pomaci u finansijskim uslovima. Prema projekcijama IMF-a, globalni rast je oko 3,3% u 2026. (uz blago usporavanje globalne trgovine u odnosu na 2025.), dok se inflacija globalno spušta postepeno, ali nejednako po regionima.

U Evropi, monetarna politika ostaje važan „volan“: **ECB je početkom februara 2026. zadržala ključne kamatne stope (depozitna stopa 2,00%; glavne operacije refinansiranja 2,15%),** što investitorima naglašava važnost upravljanja kamatnim rizikom i refinansiranjem.

Istovremeno, energetska bezbjednost ostaje osjetljiva na događaje u Persijskom zalivu. Hormuški moreuz je strateški „čep“: **prosječni protok oko 20 miliona barela dnevno (otprilike petina globalne potrošnje tečnih ugljikovodika), uz oko petinu globalne LNG trgovine.**

Za investitore sa Zapadnog Balkana, ključni rizici se najčešće ne pojavljuju kao „jedan veliki događaj“, nego kao kombinacija: **skok cijena energije → inflacija i troškovi finansiranja → slabija potražnja EU → pritisak na izvoz, investicije i budžete.** Projekcije Svjetske banke i regionalni pregledi naglašavaju osjetljivost rasta regiona na spoljni ambijent i EU potražnju, uz fiskalne pritiske u sporijem rastu.

U ovom bookletu možete se upoznati sa osnovnim stvarima kao što su:

- 1) mapu rizika: geopolitika, energija, finansije, lanci snabdijevanja;
- 2) strategije po klasama aktive: realna imovina, obveznice, akcije, alternative, devize, robe;
- 3) tri modela portfelja sa **alokacijama i scenarijskim testovima;**
- 4) operativne taktike: likvidnost, dug (kamate i refinansiranje), due diligence i komunikacija s klijentima.

Osnovna filozofija je jednostavna: u turbulencijama, investitor ne pobjeđuje prognozama nego disciplinom. Disciplina znači: jasno definisan cilj, diversifikacija, likvidnost, kontrola duga, razumijevanje „šta može poći po zlu“ i plan kako reagovati.

GLOBALNI MAKRO OKVIR 2026: STABILNOST UZ KRHKE TAČKE

U 2026. globalna ekonomija djeluje stabilno u agregatu, ali je stabilnost „asimetrična“: nekoliko **pozitivnih trendova (tehnološke investicije, adaptacija privatnog sektora)** koegzistira sa negativnim (trgovinska neizvjesnost, geopolitička fragmentacija, fiskalni pritisci i potencijalne korekcije vrednovanja).

IMF projektuje globalni rast oko **3,3%** u 2026. i **3,2%** u 2027, uz slabljenje rasta svjetske trgovine u 2026. pa djelimičan oporavak u 2027. (mehanizam: „front-loading“ trgovine, promjene pravila, logističke prilagodbe).

Za investitore, ova kombinacija znači:

- **realni prinosi** (poslije inflacije) postaju važniji od nominalnih;
- **volatilnost (ranjivost)** se vraća kao „normalno stanje“, posebno oko ključnih političkih i geopolitičkih tačaka;
- **korelacije** mogu postati nestabilne (ono što je „hedge“ u jednoj fazi, nije nužno u drugoj).

Investitorska implikacija: fokus nije samo na „šta kupiti“, nego na **kako je portfelj konstruisan** (diversifikacija, likvidnost, trajanje obveznica, valutni rizik) i **kako preživljava tri vrste šoka:** energetska, finansijska i trgovinska.

KANALI ŠOKA: GEOPOLITIKA, ENERGIJA, FINANSIJE, LANCI SNABDIJEVANJA

Globalni šok rijetko dolazi „jednom linijom“. Najčešće putuje kroz četiri kanala koji se pojačavaju:

Geopolitički kanal

Eskalacije i tenzije povećavaju premiju rizika, mijenjaju investiciona očekivanja i mogu preusmjeriti kapital ka „sigurnijim“ klasama aktive. U praksi, ovo vodi skoku volatilnosti, promjeni risk apetita i naglim korekcijama.

Energetski kanal

Energetska tržišta reaguju i na stvarni prekid snabdijevanja i na samu vjerovatnoću prekida. U februaru 2026. tržišta su već ugradila geopolitičku premiju u cijenu nafte u kontekstu tenzija SAD–Iran i događaja u regionu.

Finansijski kanal

Kad su vrednovanja visoka, a koncentracija rizika veća (npr. kroz nebankarski sektor i slične mehanizme poluge ili likvidnosti), korekcije mogu biti brže i šire. ECB i BIS ukazuju na ranjivosti koje nastaju kada visoka vrednovanja, likvidnost i leverage stoje u istom lancu.

Logističko-trgovinski kanal

Preusmjeravanje brodskih ruta, osiguranje i kašnjenja utiču na cijene robe, rokove isporuke i industrijske marže. UNCTAD naglašava da je volatilnost vozarina postala „novo normalno“ te da geopolitički rizici mijenjaju obrasce pomorske trgovine.

Investitorska implikacija koja se da zaključiti iz ovoga je da investicioni portfelj treba posmatrati kao sistem. Jedna šok-tačka (energija) može se pretvoriti u inflaciju i kamate, pa u pritisak na obveznice/akcije i kreditne skokove.

FINANSIJSKA STABILNOST: VREDNOVANJA, RANJIVOST I „NON-BANK“ RIZIK

Jedan od ključnih rizika 2026. je mogućnost da finansijska **tržišta reaguju „nelinearno“**: kratka epizoda političke ili geopolitičke neizvjesnosti može proizvesti brzu korekciju cijena i povlačenje likvidnosti, **posebno ako su vrednovanja već visoka**. BIS (Banka za međunarodna poravnanja) u svom pregledu naglašava kako epizode volatilnosti postaju izazov za **risk-taking kada su vrednovanja rizične aktive zategnuta**.

ECB Financial Stability Review dodatno ističe kombinaciju: visoka vrednovanja + koncentracija rizika + likvidnost i kreditna ranjivosti u nebankarskom dijelu finansijskog sistema, uz potencijal prelijevanja stresa.

IMF GFSR podporučuje sličnu sliku: **„mirna površina“ može skrivati pomjeranje temelja (vulnerabilnosti) kroz vrednovanja**, šokove u suverenim obveznicama i rast uloge nebankarskih institucija.

Investitorska implikacija (praktično):

- Izbjegavati portfelje gdje „sve zavisi od jednog narativa“ (npr. samo rast, samo tech, samo nekretnine) – **DIVERZIFIKACIJA**
- **Ugraditi likvidnost i kvalitet (investment-grade) kao amortizer.**
- U scenarijima stresa, pretpostaviti da se korelacije mogu pogoršati i da se „prodaje sve što se može prodati“.

TRGOVINA I LOGISTIKA: KAKO SE ŠOKOVI PRENOSE U CIJENE

Svjetska trgovina i logistika su važan prenosnik inflacije i marži. IMF (Međunarodni monetarni fond) projektuje da rast obima svjetske trgovine usporava u 2026. u odnosu na 2025, uz djelimičan oporavak u 2027, što je konzistentno sa okruženjem u kojem se pravila, tarife i rute prilagođavaju.

UNCTAD u pregledu pomorskog transporta naglašava: volatilnost vozarina i preusmjeravanje ruta produžavaju putovanja i povećavaju troškove, uz povremenu izloženost morskim „chokepoint“ tačkama.

Za investitore, logistički šokovi se najčešće vide kroz:

- pad profitnih marži u industrijama sa tankom maržom (transport, trgovina, proizvodnja),
- rast cijena ulaznih komponenti,
- rizik kašnjenja projekata (CAPEX),
- i pritisak na radni kapital (veće zalihe, duži ciklusi naplate). [\[49\]](#)

Operativna poruka: portfelji koji uključuju realnu ekonomiju (industrija, logistika, nekretnine) moraju imati scenario kalkulacije za vozarine, energiju i vremenske rokove.

EVROPA I ZAPADNI BALKAN: NAJVAŽNIJI TRANSMISIJSKI KANALI

Evropski investicioni ambijent se 2026. oblikuje kroz tri „sidra“:

- (1) monetarnu politiku Evropske centralne Banke, (ECB)
- (2) energiju i industrijsku konkurentnost,
- (3) trgovinsku neizvjesnost.

Odluka ECB iz februara 2026. da zadrži ključne stope (depozitna 2,00%; MRO 2,15%) je signal da je kamatni rizik i dalje centralan za investicije sa polugom i za obvezničke portfelje.

Za Zapadni Balkan, Svjetska banka naglašava **osjetljivost rasta na spoljni ambijent i pritiske na fiskalne pozicije u slabijem okruženju**, dok EBRD projekcije ukazuju na umjeren rast i ulogu eksternih faktora (trgovina, investicije, inflacija).

Najčešći kanali prenosa na Zapadni Balkan:

- **energenti i inflacija:** veće cijene energije se preliju na transport i hranu;
- **EU potražnja:** slabiji rast u EU direktno utiče na izvoz i industriju;
- **kamatne stope i refinansiranje:** skuplji kapital utiče na građevinu, nekretnine i kompanije sa većim dugom;
- **doznake i turizam:** promjene u raspoloživom dohotku u EU utiču na privatnu potrošnju regiona.

Poruka za portfelj za investitore na Balkanu, posebno u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori je da se treba razmišljati „dvojnim budžetom rizika“: lokalni rizici + EU/globalni rizici. U praksi, to znači diversifikaciju po valuti, likvidnost i izbjegavanje prekomjerne koncentracije u jednoj zemlji/sektoru.

Posebno ističemo pitanja koja se tiču rasta cijena nekretnina u Bosni i Hercegovini, a što je poseban fenomen. Čak i u situacijama kada one treba da padaju, i kada dolazi do pada tražnje u nekim gradovima (Sarajevo, Banja Luka, Bijeljina) apsolutno ne dolazi do bilo kakve promjene cijena, gdje investitori u objekte očekuju stabilizaciju prilika sa obrazloženjima da *“će doći bolje vrijeme”* ili neka stoje prazni stanovi, uvijek se *“nađe neko da kupi”*.

STRATEGIJE PO KLASAMA AKTIVE: OKVIR, NE DOGMA

U turbulencijama kroz kakve prolazi cijela zemaljska kugla na početku proljeća 2026. godine, cilj nije „pogoditi“ šta će rasti, nego konstruisati investicioni portfelj koji:

- 1) **preživljava loše scenarije,**
- 2) **zadržava opcionalnost,**
- 3) **ima realnu šansu da pobijedi inflaciju** u srednjem roku.

Realna imovina (nekretnine, infrastruktura)

Dobro pozicionirana realna imovina može štititi od inflacije kroz indeksiranje prihoda i realnu korisnost, ali je osjetljiva na kamate, likvidnost i ciklus kapitalizacijskih stopa. Ključno je: **kvalitet lokacije, trajanje ugovora, indeksacija, LTV i refinansiranje**. (Ovo je posebno relevantno u okruženju gdje je monetarna politika restriktivnija nego u eri „nulnih stopa“.)

Obveznice (državne i korporativne)

Obveznice su instrument discipline: upravljanje duracijom, kreditnim rizikom i reinvesticionim rizikom. U stress scenarijima, kvalitetne državne obveznice često djeluju kao amortizer, ali u režimima inflacije/energetskih šokova taj efekat može oslabiti ili postati nestabilan.

Akcije (globalne, regionalne, dividendne)

Akcije nose rast, ali i ranjivost. Najvažnija „odbrana“ je diversifikacija po regionima i sektorima, te fokus na bilanse, cash-flow i pricing power (posebno u inflatornim režimima). ECB i IMF upozoravaju **na rizike korekcije vrednovanja i koncentracije**, što je argument za izbjegavanje **pretjerane koncentracije u jednom segmentu tržišta**. U našoj praksi smo primijetili da klijenti dosta investiraju u Fortune 500 companies, o čemu posebno treba voditi računa u momentu kada je Vrhovni sud SAD ukinuo carine, te je došlo do ponovnog uvođenja novih carina. Ovakva dešavanja u konzervativnijem pristupu koje njeguje **StandardPrva** posebno treba pratiti.

Alternative (private credit, private equity, hedge strategije)

Alternative mogu poboljšati diversifikaciju, ali nose „skriven“ rizike: netransparentno vrednovanje, likvidnost, leverage i cikličnost. Upravo zbog toga regulatorne i institucionalne analize naglašavaju potrebu za stres testiranjem i razumijevanjem likvidnosti. Pod alternativom podržujemo privatno davanje kredita, ulaganje u kompanije ili „*hedging*“ poslovi u kojima se trguje rizikom.

Devize i roba (FX, zlato, nafta/komoditeti)

Valute (devize) i sirovine poput zlata ili nafte mogu poslužiti kao zaštita od određenih rizika — ali samo ako se koriste planski i promišljeno. One nisu zamjena za dobro raspoređen i raznovrstan investicioni portfelj. Naprotiv, predstavljaju dodatni alat koji se koristi kada želimo zaštititi kapital od specifičnih prijetnji, kao što su inflacija, političke nestabilnosti ili razlika između valute u kojoj zarađujemo i valute u kojoj imamo troškove i obaveze.

STRESS TEST SCENARIJI: ŠTA AKO POĐE NA NAČIN KOJI NE ODGOVARA INVESTITORU?

Scenariji su ilustrativni i služe za *disciplinsko razmišljanje*, ne za prognozu. Bazirani su na mogućnostima i trenutnoj situaciji.

Scenario 1: Energetski šok + geopolitika (Hormuz premija rizika)

Pretpostavka: energija poskupljuje, inflatorni pritisak raste, volatilnost se povećava.

Energetska premija rizika je realan fenomen u trenutnim tržišnim uslovima, posebno kada se pojačaju tenzije u Persijskom zalivu.

- Konzervativni: pad nizak do umjeren (amortizer: obveznice + gotovina)
- Balansirani: umjeren pad (akcije trpe; komoditeti pomažu – nafta, zlato, poljoprivredna roba)
- Oportunistički: veći pad (akcije + alternative osjetljive), ali i veća opcionalnost pri oporavku

Scenario 2: Finansijski stres / korekcija vrednovanja (risk-off)

Pretpostavka: korekcija rizične aktive, širenje spreadova (razlika u kamatama ili prinosa), likvidnost slabija. Visoka vrednovanja i koncentracija rizika su identifikovane ranjivosti u više institucionalnih pregleda.

- Konzervativni: stabilniji (osjetljivost upravljana)
- Balansirani: osjetljiv, ali kontrolisan
- Oportunistički: najosjetljiviji (potreban plan „rebalansa kroz stres“)

Scenario 3: Logistički poremećaj + slabljenje spoljne potražnje (trgovina)

Pretpostavka: troškovi transporta i kašnjenja rastu; trgovina usporava. IMF i UNCTAD naglašavaju usporavanje trgovine i volatilnost pomorskih ruta u ranjivim tačkama. [61]

- Konzervativni: relativno stabilan
- Balansirani: umjeren udar kroz akcije industrije i potrošača
- Oportunistički: veći udar, ali selekcija sektora može ublažiti gubitke

Pravilo ponašanja: stress test nije „tablica straha“, nego način da se unaprijed odredi: **(a)** prag rizika, **(b)** šta prodajemo prvo, **(c)** šta kupujemo ako se pojavi prilika.

OPERATIVNE TAKTIKE PREVAZILAŽENJA RIZIKA: LIKVIDNOST, DUG, DUE DILIGENCE, UPRAVLJANJE

Likvidnost (tri nivoa) – napominjemo klijente da se ovo više odnosi na kompanije srednjeg i velikog nivoa, kao i na banke i druge kontrolisane organizacije (međutim, treba učiti od velikih i primijeniti na manje firme svakako :)

- Nivo 1: operativna gotovina (6–12 mjeseci potreba / obaveza)
- Nivo 2: brza likvidnost (T+1 do T+5 — kratkoročni instrumenti, kvalitetne obveznice)
- Nivo 3: strateška likvidnost (instrumenti koji se mogu prodati uz veći prinos)

Kod institucionalnih struktura, regulatorni i standard-setting okviri **naglašavaju potrebu za planovima likvidnosti i stres testiranjem**, naročito za otvorene fondove i instrumente sa potencijalnom velikom razlikom između imovine i obaveza. Ovo je recimo obavezna situacija kod banaka, mikrokreditnih organizacija ili drugih finansijskih organizacija koje su pod supervizijom države.

Dug i refinansiranje (pravila otpornosti)

- Preferirati fiksiranje kamate ili bar parcijalno fiksiranje (kada je racionalno).
- Definirati maksimalni LTV i minimalni DSCR kao interne limite (odnos kredita i vrijednosti imovine)
- Plan refinansiranja napraviti 12–24 mjeseca unaprijed (ne čekati „zid dospjeća“).
- Uvijek imati „plan B“: alternativni izvor likvidnosti, prodaja sekundarne imovine, reprogram.

Due diligence: rizik nije samo finansijski

- Pravna struktura, vlasništvo i beneficijarni vlasnik; AML/KYC kontrola i risk-based pristup su međunarodni standard.
- Sankcioni rizik (partneri, jurisdikcije, sektor).
- Operativni rizik (ugovori, kapacitet dobavljača, osiguranje, cyber).
- **ESG** i reputacioni rizik (posebno važno za institucionalne mandate). Ovo je posebno važno jer ESG onemogućava, npr. finansiranje klijenata koji rade sa fosilnim gorivima koji zagađuju okolinu.

Komunikacija s klijentima: plan prije krize

Najveći operativni rizik u krizi je **panika i „pogrešno tajmiranje“ prodaje**. Profesionalna praksa u upravljanju odnosom s klijentima naglašava proaktivnu komunikaciju: edukacija prije turbulencija, jasna poruka u toku turbulencija, i dokumentovanje odluka.

Ono što kompanije na regiji Balkana slabo razumiju i ne bave se uopšte tim pitanjem je **reputacioni rizik**. S obzirom da kompletan region predstavlja rastuće tržište (emerging market), vlasnici ne vode dovoljno računa o tome koliko je zapravo bitno održati dobru reputaciju, te se medijski kvalitetno boriti sa lošim medijskim natpisima i slično. Ovdje je AK Stevanović, članica **StandardPrve** posebno iskusna, te je podučavala mnoge klijente o upravljanju ovom vrstom rizika.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Globalne turbulencije nisu izuzetak; one su režim. Investitor koji želi da zaštiti kapital — i istovremeno zadrži potencijal rasta — mora kombinovati strategiju i operativnu disciplinu.

Preporuke (sažeto, primjenjivo):

- 1) Definišite cilj i horizont (likvidnost + realni prinos + tolerancija na pad).
- 2) Ugradite amortizere: gotovina/kratkoročno + kvalitetne obveznice (uz kontrolu trajanja)
- 3) Diversifikujte rast: akcije globalno, sektorski i regionalno (izbjegavati koncentraciju).
- 4) Realnu imovinu tretirajte kao biznis: ugovori, indeksacija, kamate, refinansiranje
- 5) Neka svaki portfelj ima stress test: energetska šok, risk-off, logistički/trgovinski šok. [\[64\]](#)
- 6) Uvedite pravilo rebalansa: šta kupujemo/prodajemo kada se pragovi pređu.
- 7) Održavajte komunikacioni ritam: plan komunikacije čuva povjerenje i smanjuje „emocionalne“ odluke.

Zaključno: investitor ne mora znati tačan datum i tačan uzrok sljedeće turbulencije. **Mora znati da turbulencija dolazi — i imati portfelj koji može da je preživi. A i balkanci su poznati kao narod koji može sve da proživi.**

“ Never keep your eggs in one basket “

Warren Buffet

///

Pamflet pripremili:

Svjetlana Vikić, računovođa

Duško Karišik, računovođa

Miloš Stevanović, advokat

Slaviša Lakić, računovođa

mr Božana Simić, advokat

Februar, 2026.

Publikaciju objavila kompanija